

İstanbul Bilgi Üniversitesi
GÖÇ ÇALIŞMALARI
UYGULAMA VE
ARAŞTIRMA MERKEZİ

İstanbul
Bilgi Üniversitesi

GÖÇ ÇALIŞMALARI LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ KONFERANSI - II

5 Aralık 2020, Cumartesi 09.00 - 18.00 Çevrimiçi

ÖZET KİTAPÇIĞI

İstanbul Bilgi Üniversitesi
Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
santralistanbul Kampüsü Eyüpsultan-İstanbul
T 0212 311 52 11
rc.mig@bilgi.edu.tr <http://GOC.bilgi.edu.tr>

II. GÖÇ ÇALIŞMALARI LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ KONFERANSI 2020

05 Aralık 2020
İstanbul Bilgi Üniversitesi, Çevrim içi

Günümüzde insan hareketliliği, toplumların sosyal, siyasal, hukuksal, ekonomik ve kültürel yapılarında yol açtığı dönüşüm ve değişim sebebiyle önemli bir akademik çalışma alanı olarak tanınmıştır. Toplumsal değişimin göç bağlamındaki bütün bu boyutları, dünyada ve Türkiye’de sosyal bilimciler, politika yapımcılar ve sivil toplum için önemli başlıklar olarak öne çıkmaktadır. Göçün çeşitli türlerinde geniş deneyime sahip Türkiye’de, 2011 sonrası Suriye’den gelen zorunlu göçle birlikte bu alandaki çalışmaların sayısı da oldukça artmıştır.

Bugün içinde olduğumuz COVID-19 salgınının da bir kez daha gösterdiği gibi iklim değişikliği, üretim ve tüketim alışkanlıklarımız, süregiden çatışmalar, afetler ve salgınlarla insan hareketliliği alanındaki ihtiyaçlar, imkânlar ve engellerin çalışılmasının önemi kelimenin tam anlamı ile hayatidir. Bu yıl salgın koşulları sebebiyle çevrim içi gerçekleşecek konferans çerçevesinde yine göç alanında çalışan yüksek lisans ve doktora öğrencilerini hem birbirleriyle hem de bu alanda farklı disiplinlerde ve/veya disiplinlerarası çalışan deneyimli akademisyenlerle buluşturmak hedeflenmektedir. Konferansta, özellikle metodolojik ve teorik açıdan tezleri tartışmak ve araştırma bulgularının yazım sürecinde geri bildirimlerle bu alanda üretilen bilgiye katkı sunmak amaçlanmaktadır.

Konferans için yapılan 60’ın üzerinde başvuru arasından, A. Tamer Aker, Didem Danış, Mine Eder, Emre Erdoğan, Gülay Uğur Göksel, Ayhan Kaya, Neva Övünç Öztürk, Deniz Sert, Sedef Turper, Pınar Uyan Semerci ve Deniz Güneş Yardımcı’dan oluşan Bilim Kurulu, bu kitapçıkta yer alan 21 sunumu seçmiştir.

İstanbul Bilgi Üniversitesi
Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi

PROGRAM	
09.00-09.30	AÇILIŞ KONUŞMASI Pınar Uyan Semerci, İstanbul Bilgi Üniversitesi Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
09.30-11.00	1. OTURUM Türkiye’de Emek Piyasalarında Göçmenler Moderatör: Mine Eder
	Göçmen Bebek ve Çocuk Bakıcılarının İstanbul’daki Konumlarının Haritalanması Melis Aydın, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
	COVID-19 Sürecinde Mevsimlik Tarım ve Göçmen Emeği: Çay Hasadında Sahra Altı Afrikalılar Muhammed Yasir Bodur, Kadir Has Üniversitesi & Mustafa Ammar Kılıç, Koç Üniversitesi
	Çağdaş Türkiye’de İranlı Göçmenlerin Sosyo-Ekonomik Entegrasyonu Maryam Ekhtiari, Koç Üniversitesi
11.00-11.30	Kahve Arası
	2. OTURUM
11.30-13.00	Göçmenlere Dair Algılar ve Kimlikler Moderatör: Emre Erdoğan
	Göç Bağlamında Mekân, Dil ve Hafıza Moderatör: Didem Danış
	“Benim Milletim, Benim Esnafım, Benim Komşum”: Zorunlu Göçte Değişen Gruplararası İlişkiler ve Kimlik Dinamikleri Yasin Duman, Coventry Üniversitesi
	Mülteci Çalışmalarında Toplum Çevirmenliğinin Önemi ve Standartlar Açısından Değerlendirilmesi Elif Dığıroğlu, Sakarya Üniversitesi
	Liderliğin Mülteci Yanlısı Politikaları Destekleme Üzerindeki İki Yönlü Etkisi: Popülist Tutumlar ve Milli Kimlik Mete Sefa Uysal, Dokuz Eylül Üniversitesi
	Bir Göç ve Çeviri Mekânı Olarak Sultanbeyli: Çevrilen Çevirmenler ve Habitusların Dönüşümü Özgür Bülent Erdoğan, Yıldız Teknik Üniversitesi
	Mahalleye İletişimsel Açıda Bakmak: Mersin İli Demirtaş Mahallesi Sakinlerinin Suriyeli Göçmenlere Yönelik Bakış Açısı Şükrü Şimdi, Çukurova Üniversitesi
	İkinci ve Üçüncü Jenerasyon Vranofça Göçmenlerinin Hafızalarında Sınır İşaretleri: Dil, Evlilik Bağları ve Temizlik Ece Arslan, Simon Fraser Üniversitesi
13.00-14.00	Öğle Arası

3. OTURUM		
14.00-15.30	Göçün Avrupa'ya Yansımaları Moderatör: Ayhan Kaya	Göçün Farklı Biçimleri Moderatör: Deniz Sert
	Alman Futbolunda Irkçılık: Alman Online Medyasında Göçmen Futbolcular Üzerine Eleştirel Söylem Analizi Melis Öneren Özbek, Bahçeşehir Üniversitesi	Endonezyalı ve Filipinli Düzensiz Göçmenlerin Malezya'daki Durumu ve Karşı Karşıya Kaldıkları Sorunlar Ömer Faruk Çingir, Malaya Üniversitesi
	AB-Türkiye Sınır Gerilimleriyle İlgili Youtube Yorumlarının Söylem Analizi: Euronews Örneği Apak Kerem Altıntop & Yasin Özbey, İstanbul Üniversitesi	İnsan Hakları Bağlamında İklim Kaynaklı Göçler için Bölgesel Adaptasyon Stratejilerine Yönelik İhtiyaç: Yeni Zelanda-Pasifik Adaları Vakası Özden Öz, FAU Erlangen-Nürnberg Üniversitesi & İstanbul Bilgi Üniversitesi
	Ulusötesi Cenaze Hizmetleri: Almanya'daki Türkler Örneği Aysima Çalışan, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Türkiye Üniversitelerinde Erasmus Hareketliliğinin Mekânsal ve Dönemsel Analizi Ezgi Özey, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
15.30-15.45	Kahve Arası	
4. OTURUM		
15.45-17.15	Göçün Hukuki Boyutları Moderatör: Neva Övünç Öztürk	Göçün Kültür ve Sanat Alanında Temsili Moderatör: Deniz Güneş Yardımcı
	Türkiye'de Mültecilerin Güvenlik Algısı: Hukuki Boyutun Etkisi Gamze Ovacık, Bilkent Üniversitesi	Sinemada Göçmen Çocuk ve Kadın Temsilleri: Kefernahum ve Misafir Onur Aytaç & Burçak Görel, Mersin Üniversitesi
	İdari Yargı Kararları Işığında Uluslararası Koruma Başvurusunun Geri Çekilmesi veya Geri Çekilmiş Sayılması Rıdvan Akın, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	Müzelerde Göç ve Göçmenliğin Temsili: Almanya, İngiltere ve Türkiye'deki Örneklerin İncelenmesi Gökçe Büyükmete, Dokuz Eylül Üniversitesi
	Queer Sığınmacıların Kabulünde Avrupa-merkezcilik Tuana Bildircin, Bilkent Üniversitesi	Türkiye'deki Suriyeli Göçmenler Bağlamında Kültürlerarası Müziğe Dayalı Diyalog ve Göçmenin Refahı Tuğçe Erdoğan, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
17.20-18.00	KAPANIŞ	

AÇILIŞ

09.00-09.30

Pınar Uyan Semerci, *İstanbul Bilgi Üniversitesi*
Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi

1. OTURUM

09.30-11.00

Panel 1: Türkiye’de Emek Piyasalarında Göçmenler
Moderatör: Mine Eder, Boğaziçi Üniversitesi

Melis Aydın,
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Şehircilik Doktora Programı

Göçmen Bebek ve Çocuk Bakıcılarının İstanbul’daki Konumlarının Haritalanması

Küreselleşmenin, kentlere olan yansımalarının önemli etmenlerinden biri de kentlere yönelen yeni tür insan akışları. İstanbul kenti de uzun yıllardır farklı insan akışları tarafından değişmekte ve dönüşmekte, çok farklı coğrafyalardan göç almakta. Bu insan akışlarının kentte en az görünür olanlarından biri ise gerek enformel çalışma yöntemleri, gerekse kayıtdışı ikamet nedeniyle göçmen kadın ev işleri oluşturmaktadır.

Bu çalışma, İstanbul’da yaşayan ve çalışan göçmen bebek ve/veya çocuk bakıcısı kadınların kent içindeki konumlarını, çeşitli küreselleşme ağlarıyla olan ilişkilerini incelemeyi, kent mekânına yayılan bebek ve/veya çocuk bakım sektörünün göçmen kadınlar, aracı firmalar ve işverenler gibi farklı bileşenleriyle ve farklı ilişki biçimleriyle beraber ele alınarak İstanbul’da nasıl bir mekânsallık ürettiğinin haritasını çıkarmayı, bu harita içerisinde ise farklı bileşenlerin nasıl mekânsal ilişkiler kurduğunun incelenmesini amaçlamaktadır.

Çalışmanın ilk aşamasında, Google arama motoru kullanılarak aracı firmaların İstanbul coğrafyasındaki konumu ve kümelenmeleri saptanmıştır. İkinci aşamada ise 4 farklı aracı firmanın ve bir adet aracı platformun web siteleri aracılığıyla bebek ve/veya çocuk bakıcısı arayan ailelerin İstanbul içindeki konumları belirlenmiştir. Üçüncü aşamada iş arayan göçmen kadınlara ulaşmak amacıyla hem Türkçe hem de İngilizce kaynaklardan 3 farklı web sitesinde İstanbul’da bulunan ve bebek ve/veya çocuk bakıcısı olarak iş arayan göçmen kadınların verdiği ilanlar kullanılarak kadınların konumları ve geldikleri ülkeler belirlenmiştir. Dördüncü olarak aracı firmalar, iş ilanı veren aileler ve iş arayan göçmen kadınlar üzerine üretilen haritalar üst

üste getirilerek farklı kümelenmeler, çakışmalar ve ayrışmalar saptanmış, böylelikle bakım sektörünün İstanbul üzerindeki farklı mekânsal tezahürleri incelenmiştir. Son olarak bu çalışmalar İstanbul ilinin sosyo-ekonomik yapısına dair yapılan diğer haritalama çalışmalarıyla karşılaştırılarak bakım sektörünün kente sosyo-ekonomik açıdan ne şekilde dağıldığı saptanmaya çalışılmıştır.

Çalışma neticesinde ulaşılan bulgular değerlendirildiğinde, aracı firmaların, bebek ve/veya çocuk bakıcısı arayan kişilerle mekânsal olarak kesiştiği, göçmen kadınların ise İstanbul'un farklı ilçelerinde kümелendiği fakat bu ilçelerin ne aracı firmalarla, ne de işverenlerle kesişmediği görülmüştür. Ayrıca aracı firmalar ve işverenler genel olarak kentin merkezi bölgelerinde, orta ve orta-üst sınıf, beyaz yakalı profesyonellerin yaşadığı bölgelerde konumlanırken, göçmen kadınların daha çok kentin çeperlerinde, alt sınıfın yaşadığı bölgelerde kümелendiği saptanmıştır.

Muhammed Yasir Bodur,
Kadir Has Üniversitesi İletişim Çalışmaları Doktora Programı
Mustafa Ammar Kılıç,
Koç Üniversitesi Sosyoloji Doktora Programı

COVID-19 Sürecinde Mevsimlik Tarım ve Göçmen Emeği: Çay Hasadında Sahra Altı Afrikalılar

Covid-19 salgını sebebiyle devletlerin sınırlarını kapatması ve uygulanan sokağa çıkma yasakları tüm dünya ekonomilerinde önemli bir krize yol açmıştır. Küresel ekonomik ilişkileri çok yönlü sarsan bu belirsizlik atmosferi hiç şüphesiz enformel sektörleri de etkilemiştir. İthalat ve ihracat hareketlerinin durma noktasına geldiği bir dönemde, emek yoğun iş kollarının en kırılgan ve dezavantajlı grubu olarak zaten güvencesiz çalışan göçmen işçiler büyük ölçüde kentsel işgücü piyasalarının dışında kalmıştır. İstanbul'un çeşitli bölgelerinde farklı göçmenlik ve yoksulluk hallerini tecrübe eden göçmenlerin yaşadığı bu durum, geçim stratejilerinin yeniden üretilmesi zorunluluğunu beraberinde getirmiştir.

Öte yandan, enformel emek piyasaları yalnızca kentsel istihdam alanlarında değil aynı zamanda tarımsal üretim alanlarında da önemli bir yerde durmaktadır. Gerek ülke içindeki etnik azınlıklar gerekse de sınır ötesinden gelen göçmenler Türkiye'nin farklı tarım coğrafyalarındaki üretime mevsimlik işçi olarak iştirak etmektedirler. Ancak Covid-19 tedbirleri kapsamında 15 Mart 2020 itibariyle Sarp sınır kapısının kapatılmasının ardından, çay hasadının son on yıldır en önemli aktörlerinden olan Gürcistanlı işçilerin ülkeye giriş yapamaması, Karadeniz bölgesinde önemli bir işgücü açığının oluşmasına neden olmuştur. Hem bölgenin mevsimlik göçmen işçiliğe olan aşinalığı hem de salgının hasat dönemine denk gelmiş olması, Rize ve Trabzon şehirlerinde oluşan işgücü açığının, İstanbul gibi büyük şehirlerde ikamet eden Afgan, Türkmen, Özbek ve Sahra Altı Afrikalı göçmenler tarafından doldurulmasına zemin

hazırlamıştır. Dolayısıyla bu süreçte, kentten kıra doğru yönelen mevsimlik tarım işçiliği hareketliliğinin, yaşam kurmak üzere öncelikle metropollerini tercih eden düzensiz göçmenler için, geçim stratejileri ve ekonomik fırsatların değerlendirilmesi açısından önemli ve özgün bir boyuta sahip olduğunu gözlemlemek mümkün hale gelmiştir.

Bu çalışma, salgın sürecinin doğurduğu söz konusu koşullar bağlamında İstanbul'dan Karadeniz bölgesine mevsimlik işçi olarak giden Sahra Altı Afrikalı göçmenlerin 1) ürettikleri geçim stratejilerini, 2) çalışma, barınma ve kent/kır yaşamına karışma tecrübelerini, 3) işgücüne katılım sürecinde bilgi akışları ve etnik ilişki ağlarını kullanma pratiklerini incelemeyi, ve 4) göçmenler ve yerel halk arasındaki karşılaşma, etkileşim ve çatışmaların kapsamını "nöbetleşelik" olgusu üzerinden keşfetmeyi amaçlamaktadır. Çalışmakapsamında ayrıca, bahçe sahipleri, komisyoncular ve yerel yönetimlerden oluşan aktörlerin Afrikalı göçmen işgücü hareketliliği karşısında oynadıkları roller ilişkişel olarak anlaşılmaya çalışılmıştır.

Çay üretiminin iki büyük merkezi olan Trabzon ve Rize şehirleri araştırma sahası olarak seçilmiştir. Alan araştırması, 29 Haziran—5 Temmuz 2020 arasında 7 gün; 17 Eylül—23 Eylül 2020 arasında 7 gün olmak üzere iki ayrı tarihte toplamda 14 günlük süre içinde yürütülmüştür. Toplamda 35 görüşmeci ile yürütülen bu çalışma kapsamında 22 göçmen, 3 aracı, 3 bahçe sahibi ve 7 yerel otorite ile yarı yapılandırılmış mülakatlar, grup mülakatları, yapılandırılmamış açık uçlu görüşmeler ve enformel görüşmeler yapılmıştır. Sahra Altı Afrikalı göçmenlerin 9'u Senegalli, 6'si Gambiyalı, 4'ü Sierra Leoneli ve 3'ü Ugandalıdır.

Maryam Ekhtiari,
Koç Üniversitesi Sosyoloji Doktora Programı

Çağdaş Türkiye'de İranlı Göçmenlerin Sosyo-Ekonomik Entegrasyonu

Bu çalışma, Türkiye'de yaşayan İranlı göçmenlerin ve sığınmacıların göç deneyimini, ev sahibi topluma entegre olmada karşılaştıkları sorunları, sosyal, ekonomik ve kültürel faktörleri de dikkate alarak incelemeyi amaçlamaktadır. İranlılar, 1979'daki İslam devriminden bu yana çoğunlukla ülkelerindeki siyasi kısıtlamalar ve ekonomik istikrarsızlıklardan dolayı Türkiye'ye taşınmış ve yerleşmiştir. Çoğunlukla Türkiye'den Güney Amerika ve Batı Avrupa'ya geçmeye niyetlenen İranlılar, bu ülkelere geçişte zorluklarla karşılaştıklarında, daha özgür ve istikrarlı bir geleceğe sahip olmak için Türkiye'de yaşamak için diasporik bir alan kurmuşlardır. Devrimden sonraki 40 yıl içinde Türkiye İran'dan göç almaya devam etmiştir ancak son yıllarda bu göç dalgası ülkenin yaşadığı krizlerden dolayı oldukça artmaya başlamıştır. 2019 ve 2020 yılları arasında Türkiye'de İranlı göçmen sayısında %51 artış gözükmektedir ve ülkenin sosyal ve politik sorunları devam ettiği için bu göç dalgasının artması ön görülmektedir. Bu artan göç dalgasına rağmen İranlı göçmenlerin deneyimleri Türkiye göç araştırmalarında kısıtlı bir yer bulmaktadır. Mevcut çalışmalar ise çoğunlukla 1980 yıllarında olan ani göç dalgasını ele almaktadır. Literatürdeki bu eksiklik ise bu araştırmanın önemine işaret etmektedir. Bu

çalışma, özellikle İstanbul olmak üzere Türkiye'deki İran topluluğu üzerine ilk derinlemesine incelemesini incelemesidir.

Bu araştırmada, Ocak-Mart 2020 tarihleri arasında Türkiye'nin çeşitli illerinde yaşayan ve farklı özelliklere sahip olan 41 İranlı göçmen ve sığınmacıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler İran'daki geçmişleri, anavatanı terk etme sebepleri, göç yolculuğu, ev sahibi toplumdaki yaşadıkları temel sorunlar ve Türk toplumuna entegrasyonları hakkında derinlemesine bakış açısı kazanmayı hedeflemiştir. Bununla birlikte katılımcı gözlem tekniğiyle İstanbul'da yoğun olarak yaşadıkları mahalleler, alışveriş ettikleri dükkânlar ve genel olarak gündelik hayatları gözlenmiştir.

Bulgular, Türkiye'nin coğrafi ve kültürel yakınlığı nedeniyle İranlılar için en iyi varış yerlerinden biri olarak görülmesine rağmen İranlıların yeni topluma entegre olma konusunda ciddi zorluklarla ve engellerle karşılaştığını ortaya koymaktadır. Bu zorluklar işgücü piyasasına dâhil olmanın önündeki engellerden sağlık hizmetlerine erişime kadar uzanmaktadır. Ayrıca, İranlı göçmenler ve sığınmacıların günlük yaşamları ve gelecek planları Türkiye'deki değişen göç politikalarından ve düzenlemelerinden sürekli olarak etkilenmektedir. Ayrıca, dil bariyeri ve sosyal destekle ilgili kısıtlar mülakata katılan İranlılar için öne çıkan temel sorunlardır. Bu bulgulara dayanarak, bu araştırma, göç yönetimindeki karar vericilere İranlı göçmenlerin sosyal ve ekonomik entegrasyonundaki engelleri azaltmak için de stratejiler sunar.

2. OTURUM

(Oturumdaki iki panel eş zamanlıdır)

11.30-13.00

Panel 2.1: Göçmenlere Dair Algılar ve Kimlikler
Moderatör: Emre Erdoğan, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Yasin Duman,
Coventry Üniversitesi Güven, Barış ve Toplumsal İlişkiler Doktora Programı

“Benim Milletim, Benim Esnafım, Benim Komşum”: Zorunlu Göçte Değişen Gruplararası İlişkiler ve Kimlik Dinamikleri*

*Çalışma yayın aşamasındadır.

Mete Sefa Uysal,
Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Psikoloji Doktora Programı
Serap Akfırat,
Dokuz Eylül Üniversitesi Psikoloji Bölümü

Liderliğin Mülteci Yanlısı Politikaları Destekleme Üzerindeki İki Yönlü Etkisi: Popülist Tutumlar ve Milli Kimlik

Marx'ın "Avrupa'da bir hayalet dolaşüyor" dolaşıyor uyarısının üzerinden henüz 120 yıl geçmişti ki Ionescu ve Geller (1969) "Dünya'da bir hayalet dolaşıyor" sözleriyle bizi yeni bir hayaletin, "Popülist Zeitgeist'in" (Mudde, 2004) gelişi hakkında uyardı. Popülizmin hayaleti tüm dünyayı sararken, Türkiye de bu genel eğilimden nasibini aldı. İktidara popülist olmayan bir retorikle gelmiş olsa da 2007-2011 arasında popülist bir söylemi siyasi dağarcığına katmaya başlayan Recep Tayyip Erdoğan, 2014'ten itibaren "çok popülist" liderler arasında gösterilmekle kalmadı, son 20 yılın önde gelen 40 lideri arasında yapılan analize göre sağcı liderler arasındaki en popülist lider olarak gösterildi (Lewis, Barr, Clarke, Voce, Levett ve Gutierrez, 2019). Popülist söylem ve politikalar başta Avrupa olmak üzere pek çok örnekte merkezine mülteci karşıtı tutumları olsa da Türkiye ve Erdoğan söz konusu olduğunda popülizm ve milliyetçi siyaset mülteci politikaları anlamında daha karmaşık bir yapı doğurmaktadır. Bu karmaşık yapı çerçevesinde, Erdoğan'a Kimlik-Liderlik Modeli'nin (Haslam, Reicher ve Platow, 2011) öncülleri çerçevesinde verilen desteğin bir yandan Erdoğan'ın "mülteci yanlısı" politikalarını desteklemeyi arttırdığını savunurken, diğer yandan Erdoğan'ın milliyetçi siyasetinin etkisi ile artan milli kimlikle özdeşleşme aracılığıyla mülteci yanlısı politikalara karşı olmayı doğurduğunu savunuyoruz. Bu teorik modeli test etmek amacıyla yapılan anket çalışma 306 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiş ve Kimlik-Liderlik Envanteri (Steffens ve ark., 2014), Milli Kimlikle Özdeşleşme Ölçeği (Leach ve ark., 2008; Thomas ve ark., 2015), Popülist Tutumlar Ölçeği ve Mülteci Yanlısı Politikaları Destekleme ölçeği kullanılmıştır.

İlk olarak milli kimlik ile özdeşleşmenin aracı rolünü test etmek amacıyla PROCESS Model 4 analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre Erdoğan'a verilen destek milli kimlikle özdeşleşmeyi olumlu ($b = .448$, $SE = .055$, $p < .001$), milli kimlikle özdeşleşme de mülteci yanlısı politikaları desteklemeyi olumsuz yönde yordamaktadır ($b = -.115$, $SE = .049$, $p = .020$). Buna ek olarak Erdoğan'ı desteklemenin mülteci yanlısı politikaları destekleme üzerindeki doğrudan etkisi de anlamlıdır ($b = .110$, $SE = .053$, $p = .037$). Bootstrap yöntemi ile yapılan dolaylı etki analizi ise Erdoğan'ı desteklemenin milli kimlikle özdeşleşme aracılığı ile mülteci yanlısı politikaları destekleme üzerindeki dolaylı etkisinin negatif olduğunu göstermektedir ($b = -.051$, $SE = .024$, 95% CI [-.10, -.01]). Buradan hareketle Erdoğan'ı desteklemenin, mülteci yanlısı politikaları destekleme üzerindeki doğrudan ve görünen etkisi olumlu olsa da milliyetçi tutumları arttırması sebebiyle mülteci yanlısı politikaları desteklememeyi beraberinde getirdiği söylenebilir. Sonrasında popülist tutumların düzenleyici rolünü test etmek amacıyla PROCESS Model 14 analizi gerçekleştirilmiştir. Buna göre popülist tutumlar ile ulusal kimlikle özdeşleşme arasındaki etkileşimin mülteci yanlısı politikaları desteklemeyi anlamlı bir şekilde yordadığı görüşmüştür ($b = -.173$, $SE = .077$, $p = .026$). Buna göre milli kimlikle özdeşleşmenin

mülteci yanlısı politikaları destekleme üzerindeki etkisi popülist tutumların düşük olduğu durumlarda anlamlı değilken ($b = -.008$, $t(300) = -.11$, $p = .910$), orta ($b = -.108$, $t(300) = -2.21$, $p = .028$) ve yüksek ($b = -.209$, $t(300) = -3.12$, $p = .002$) olduğu durumlarda istatistiksel olarak anlamlıdır. Başka bir deyişle popülist tutumlar yükseldikçe milli kimlikle özdeşleşmenin mülteci yanlısı politikaları destekleme üzerindeki olumsuz etkisi artmaktadır.

Şükrü Şimdi,

Çukurova Üniversitesi İletişim Çalışmaları Yüksek Lisans Programı

Mahalleye İletişimsel Açından Bakmak: Mersin İli Demirtaş Mahallesi Sakinlerinin Suriyeli Göçmenlere Yönelik Bakış Açısı

Çalışma göçlerle kurulmuş bir mahalle olan Mersin'in Demirtaş Mahallesi'nde yaşayan ve farklı göç süreçlerini deneyimlemiş bireylerin (mahallelinin) 2011'deki Suriye iç savaşı sonrası mahalleye göç etmiş Suriyeli sığınmacılara ilişkin bakış açılarının, hem dolayimli iletişim hem de gündelik etkileşim pratikleri ile ilişkilendirilerek iletişim çalışmaları perspektifinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Öngörülen bu amaç doğrultusunda çalışma şu soru ve alt sorulara cevap aramaktadır: Mahallelinin Suriyeli göçmenlere ilişkin bakış açısını biçimlendiren faktörler nelerdir? Bu bakış açısının oluşmasındaki faktörler içerisinde kitle iletişim araçlarının ve iletişimin rolü nedir? Mahallelinin önceki göç tecrübelerinin ve gündelik deneyimlerinin Suriyelilere yönelik bakış açılarındaki rolü nedir? Göçün şekillendirdiği bir alan olarak mahallenin sosyoekonomik, kültürel, iletişim bilimsel görünümü (sosyal gerçekliği) nasıldır? Bu çalışma, burada sıralanan sorulara yanıt aramak amacıyla iletişim etnografisi yöntemi ile mahallelinin Suriyeli göçmenlerle etkileşimine gündelik iletişim pratikleri ve tükettikleri medya içerikleri bağlamında bir tür kültürel haritalama gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Çalışmada amaca uygun olarak seçilmiş 15 mahalleli ile derinlemesine görüşmeler ve yarı-katılımlı gözlem yapılmıştır. Çalışmada katılımcıların belirlenmesi sürecinde göç olgusu ve mahalleli kimliği etkili olmuştur. Suriyeli göçmenler ile kurdukları temas, ilişki düzeyi esas alınmış, hiçbir biçimde teması bulunmadığını ifade edenler çalışmaya dâhil edilmemiştir. Saha çalışması boyunca katılımcılar ile görüşmede gözlem sürecinin uzunluğu, hayat hikâyelerinin dinlenmesi ve bunun izdüşümleri üzerine yoğunlaşma ile ara bağlantıları odağa almak amacıyla yapılandırılmamış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu teknik akış sürecindeki görüşmeden bağlama uygun, derinlikli verileri elde etmeyi, çeşitliliği, katılımcıyı ve görüşmeyi kısıtlamamayı, salt belirli noktalara odaklanarak veri kaybını engellemeyi, olası verileri görebilmeyi, veriye ilişkin önyargıları bertaraf edebilmeyi, tesadüfi gelişen durumları veriye dönüştürebilmeyi olanaklı kıldığı için tercih edilmiştir. Araştırma sürecinde görüşmelerin tamamlanmasında doygunluk elde edilen verilerin tekrara düşme, baskın biçimde vurgulanabilir somutluğa, tekrara ulaşması üzerinden kavranmıştır. Medya araçları ve dolayimli olarak gündelik alanda kültürel ortamlarda beliren iletişimsel süreçlere de odaklanmak etnografik yöntemin belirlenmesinde bir diğer neden olmuştur. Çalışmanın diğer veri toplama tekniği ise doğrudan gözlem olmuştur. Gözlem tekniği katılımcı gözlem biçiminde

uygulanarak sahada bulunmaya anlam yüklenmiştir. Bu anlam; rol olarak içeriden olmayı sağlayarak sahada tümden varlık kazanarak gerçekleştirilmeye olanak tanımaktadır. Verilerin derinlik kazanmasını sağlamıştır. Diğer yandan sahadan elde edilen bulgular saha notları şeklinde yorum ve gözlemler biçiminde kayıt altına alınmıştır. Mahallede 2019 yılını kapsayan gözlem sürecinde içeriden olma anlamında mahallede kurulan pazaryerinde tezgâhta çalışılmıştır. Çalışma pazar tezgâhında satıcılık yapılması ve bu sayede mahalledeki hemen hemen tüm insanları gözlemlemeye, görmeye, tanımaya, temas etmeye ölçüsü dahilinde olanak tanımıştır. Bunun dışında bayram, kandil, cenaze, düğün gibi önemli görülen günlerde de çalışmaya devam edilmiştir. Mahalledeki etnik ilişkiler ağı ve mahallelinin iletişim araçları ile olan ilişkisi Suriyelilerle olan iletişimini ve bakış açısını etkilemektedir. Mahallenin göç geçmişi ve sosyoekonomik, kültürel, etnik nitelikleri Suriyeliler ile olan ilişkisinde ve bakış açısında etkilidir. Mahallenin kendisine özgü sosyokültürel ortamı sosyal grupların birbirine temasında ve iletişiminde etkilidir. Mahallede etnik ilişkiler ağı ve göç türü sosyal gruplar arasında yaratılan özgün hiyerarşide etkilidir.

11.30-13.00

Panel 2.2: Göç Bağlamında Mekân, Dil ve Hafıza *Moderatör: Didem Danış, Galatasaray Üniversitesi*

Elif Dıġırođlu,
Sakarya Üniversitesi Kültürel Çalışmalar Yüksek Lisans Programı

Mülteci Çalışmalarında Toplum Çevirmenliğinin Önemi ve Standartlar Açısından Değerlendirilmesi

Suriye'deki iç savaş sebebiyle Türkiye'ye yapılan göçler, genelde Türkiye'nin ekonomik, siyasal ve sosyal planlamalarına özeldense sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına yansımıştır. Mültecilerin barınma, korunma vb. temel haklarının sağlanması ile diğer hakları ve topluma entegreleri gündeme alınmıştır. Bu çalışmalarda, mültecilere doğru bilginin aktarılması ve karşılıklı iletişimin sağlanmasında çevirmenler büyük rol oynamıştır. Aradaki dil ve kültür bariyerinin kalkmasında büyük rol oynayan çevirmenler, yürüttükleri çalışmalar ile çevirinin önemli bir alt başlığı olan toplum çevirmenliği kısmında değerlendirilmelidir. Bu çalışma, normal bir sözlü ya da yazılı çeviri sürecinden daha farklı dinamiklere sahip olan toplum çevirmenliği bağlamında yapılan çevirilerin önemini, rolünü ve bu çevirilerin ne denli temel toplum çevirmenliği standartları ölçüsünde yapıldığını irdelemektedir. Çalışmanın ana yapısı ve standartları, başka dil çiftleri içinde kuramsal olarak ortak olsa da; bu çalışma Arapça-Türkçe, Türkçe-Arapça dil çiftlerinde Suriyelilere yönelik yapılan toplum çevirmenliği örneklerini ele almaktadır. Çalışma çerçevesinde küçük bir zümre toplum çevirmenine sorular

yöneltilerek çalışmalarının ne ölçüde standartlara uygun olduğu araştırılmıştır. Yürütülen çalışma ve saha tecrübeleri ile toplum çevirmenliği kavramının çevirmen kavramı ile değerlendirildiği, yapılan çevirilerin rolü ve mültecilerin Türkiye’de daha iyi bir hayat sürmesindeki önemi gözlemlenmiştir. Ayrıca profesyonel ve gayri profesyonel yürütülen bu çevirilerin, toplum çevirmenliği standartları ile ne derece paralellik arz ettiği mukayese edilmiştir. Böylece Türkiye’de bulunan Suriyeli mülteciler özelinde olmak üzere toplum çevirmenliğinin önemi ele alınmıştır.

Özgür Bülent Erdoğan,

Yıldız Teknik Üniversitesi Diller ve Kültürlerarası Çeviribilim Doktora Programı

Bir Göç ve Çeviri Mekânı Olarak Sultanbeyli: Çevrilen Çevirmenler ve Habitusların Dönüşümü

Kanadalı çeviribilimci Sherry Simon (Simon, 2003), “çevrilebilir kentlerden” (translatable cities) bahseder. Geçmişinde çokdilli ve çokkültürlü bir yapıya sahip olan, milliyetçiliğin bir sonucu olarak günümüzde tek bir dilin hâkimiyeti altındaki dünya şehirlerine örnek olarak İstanbul’u da verir. Farklı dillerin bir arada konuşulduğu şehirlerde şiddet eğilimi olabildiği gibi, çokdilli ortamlar aynı zamanda dilsel ve edebi yaratıcılığı da tetikler. Simon, şehirde yapılan çevirilerin, çevirmenlerin izini sürerek aslında bu şehirlerin kültür tarihlerinin ortaya çıkarılabileceğinin altını çizer. Cronin, çevirinin kent planlaması ve eğitimde oynadığı role dikkat çeker. Cronin’e göre çokdilli ve birden fazla etnik grubun yaşadığı kent mekânlarını çeviri mekânı olarak görmek önemlidir (Cronin, 2001, 2006).

Buradan hareketle, İstanbul’un çeperlerinde katman katman göçlerle oluşmuş olan Sultanbeyli ilçesi aynı zamanda bir “çeviri mekânı” olarak ele alınabilir. Bu çalışma, kentin yeniden yazılmasında, diğer bir deyişle, tekrar çevrilmesinde Suriyeli toplum çevirmenlerin aracı rolünü ve katkısını Pierre Bourdieu’nün habitus kavramı üzerinden tartışmaya açmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmanın verileri 2017-2018 yılları arasında Sultanbeyli’de mültecilere yardım eden STK’larda toplum çevirmeni olarak çalışan geçici koruma statüsündeki Suriyeli toplum çevirmenleriyle yaptığımız derinlemesine mülakatlar, katılımcı gözlemler, dijital ve görsel materyallere dayanmaktadır.

Ece Arslan,

Simon Fraser Üniversitesi Sosyoloji Yüksek Lisans Programı

İkinci ve Üçüncü Jenerasyon Vranofça Göçmenlerinin Hafızalarında Sınır İşaretleri: Dil, Evlilik Bağları ve Temizlik

Vranofça, Kuzey Makedonya’nın Caska iline bağlı bir dağ köyüdür. Bu köyün nüfusunun yüzde 75’inden fazlası 1950li yıllarda Türkiye ve Yugoslavya arasındaki Serbest Göç Anlaşması

sonrasında Türkiye'ye göç etmiştir (MakStat, 2020). Vranofçalılar, iki kuşak boyunca çok dağılmadan, İzmir'de Karşıyaka'nın ve Çiğli'nin bazı mahallelerinde yaşamışlardır. Üçüncü nesil, tarihi göçmen mahallelerinin dışına çıkmaya başlasa da kendilerini göçmen olarak görme eğilimini korumakta ve diğer aidiyetlerinin öncesine göçmenliklerini koymaktadır. Anne babaları dahi Türkiye'de doğup büyümüş, topluma büyük ölçüde entegre olmuş ve anadillerini (Makedonca) çok kısa sürede kaybetmiş bu grubun en genç üyelerinin hala göçmen kimliğini yaşatması ilginçtir. Bu bağlamda, göçmen kimliğinin yeniden üretilmesini anlamak adına, Vranofça göçmenlerinin kullandıkları sınır işaretlerini ve bu işaretlerin onların hafızasındaki yerini incelemek önemlidir. Göçmenler özellikle Türkçe bilmemelerinden ötürü, Türkiye'deki ilk yıllarında sözlü tacizlere, ayrımcılıklara uğramış, milli aidiyetleri ve dini inançları göçmenlerin deyimiyle "yerliler" tarafından sorgulanmıştır. Birinci jenerasyonun maruz kaldıkları ayrımcılıklar arasında nesillerce aktardığı en yaygın sözlü tacizin "gâvur" yakıştırması olması Türkiye'de milli aidiyetlerin dinle olan yakın ilişkisini göstermesi açısından önemlidir.

Birinci jenerasyon Vranofça göçmenleri, zaman içerisinde göç deneyimleri ile İzmir'in "yerlileriyle" kurdukları ilişkiler ve maruz kaldıkları ayrımcılıklar-dışlanmalar sonucunda kendileri ve "yerliler" arasında biz-onlar ikiliğini sağlamlaştıracak toplumsal bir sınır çizmişlerdir. İkinci ve üçüncü kuşak göçmenlerle yaptığım yarı yapılandırılmış görüşmeleri ve katılımcı gözlemleri içeren saha araştırmam sayesinde, birinci nesil göçmenlerin inşa ettiği ve nesiller boyunca aktardıkları üç temel sınır işaretini belirledim: temizlik ve hijyen ritüelleri, evlilik bağları ve dil. Üçüncü kuşakta sınır işaretleri yaygın olarak uygulanmıyor olsa da gençler tarafından hala hatırlanıyor ve göçmen kültürünü belirlemede önemli unsurlar olarak kullanılıyor. Ayrıca, bu sınır işaretlerinden bir göçmeni "yerlilerden" ayırmak için de hala yararlanılmaktadır. Daha da çarpıcı olan, Türkiye'de doğup büyüyen ve ebeveynleri de Türkiye'de doğup büyümüş üçüncü kuşakların, kendilerini bir göçmen olarak tanımlarken veya göçmenlikten dışlarken göç deneyiminden öte bu sınır işaretlerini kullanmalarındadır. Bu araştırmanın amacı, her bir sınır işaretinin birinci neslin deneyimleriyle bağlantısını ve grubun kendisini bu sınır işaretleri aracılığıyla nasıl tanımladıklarını açıklamaktır.

3. OTURUM

(Oturumdaki iki panel eş zamanlıdır)

14.00-15.30

Panel 3.1: Göçün Avrupa'ya Yansımaları
Moderatör: Ayhan Kaya, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Melis Öneren Özbek,
Bahçeşehir Üniversitesi Sinema ve Medya Araştırmaları Doktora Programı

Alman Futbolunda Irkçılık: Alman Online Medyasında Göçmen Futbolcular Üzerine Eleştirel Söylem Analizi

Bazen tek bir cümle bir ülkenin yıllardır süregelen politik sorununu ortaya çıkarmaya yeterlidir. Türk Alman futbolcu Mesut Özil'in 2018 yılında attığı tweet bu bağlamda Almanya ırkçılık tarihinin en önemli açıklaması olabilir: "Kazandığımızda bir Alman, kaybettiğimizde ise bir göçmenim." Peki bu ne anlama geliyor? Bunu açıklamak için öncelikle Almanya özelinde ırkçılık ve ırk kavramlarının tarihsel olarak kısaca nasıl bir form aldığına bakmalıyız.

Almanya'daki ırkçılık bilimsel ve kültürel olarak iki farklı kavram olarak karşımıza çıkar. Bilimsel ırkçılık, insanları sabit biyolojik özellikler üzerinden belli ırklara göre kategorize eden ondokuzuncu yüzyılda yükseliş gösteren Aydınlanmacı görüşüdür (Banton 1987). Bu konsept yirminci yüzyılın başında Almanya'daki antisemitizmi ateşlemiş, İkinci Dünya Savaşı'ndaki Holokost'a zemin sağlamıştır. Ancak savaşın ardından sabit biyolojik özelliklerle ifade edilen ırk kavramı kendini değişken sosyal ve kültürel konseptlere bırakır. Kültürel Dönüş'ün etkisiyle artık ırk, dış görünüme göre kategorize edilen bilimsel ırkçılığın sabit bir tanımdan çıkar, insan ilişkilerinin içinde sürekli değişim gösteren ve ideolojik güçlere hizmet eden kültürel bir kavram olarak ele alınır (Banton 1967; Rex 1970; Miles 1982, Miles & Brown 2003; Omi & Winant 2002). Ancak bu sefer de ırk kavramı yerini kültür ve etnik gibi başka sabit tanımlara bırakır. Bu durum ırkçılığın artık kültürel bir çerçevede tanımlanmasına zemin sağlar. Dil, din, gelenek gibi kavramları barındıran bir kültürün diğer kültürden daha üstün olduğu fikrini benimseyen kültürel ırkçılık kavramı öne çıkar. Avrupa'da 1980'li yıllarda ülkeler arası hareketliliğin artmasıyla birlikte kültürel ırkçılıktan feyz alan yeni kavramlar ortaya atılır (Balibar 1991; Barker 1981; Taguieff 1990). Etienne Balibar'ın 'neo-racism' tanımı bu konuda en esnek ve Almanya'daki günümüz ırkçılık tartışmalarına ışık tutabilecek en yakın kavramdır. Sebebi ise şudur: neo-racism'in ana düşüncesi olan 'ırk olmadan ırkçılık' ötekiyi kültürel farklılıkları üzerinden benimser ve bu yeni konsepti din, milliyet, etnik ve göç etrafında dönen günümüz tartışmalarına yayararak ele alır (Balibar 1991). Özellikle Berlin Duvarı'nın yıkılmasından

günümüze kadar neo-Nazi örgütlerinin göçmenlere yönelik uyguladığı ırkçı söylem ve eylemler de bu kavram altında açıklanabilir.

Almanya'daki ırkçılık tartışmaları ise son dönemde en çok futbol etrafında dönmeye başlamıştır. Genel olarak Avrupa futbolunda ırkçılığın arttığını gözlemliyoruz. Fransa ve İtalya gibi ülkelerdeki taraftarların siyah oyunculara uyguladıkları ırkçı söz ve eylemler Almanya'da da görülmektedir. Ancak Alman futbolundaki ırkçılık diğer Avrupa ülkelerindeki ırkçılıktan ayrılır. Alman futbolunda ırkçılığa maruz kalan tek bir grup, millet, dil ve kültür değildir. Tribünlerde artan neo-Nazi taraftarların ırkçı tezahuratları ile futbol otoritelerinin söylemleri siyah, Türk ve Müslüman futbolcuları hedef alır. Hedef gösterilenler Alman kültürüne ait olmayanlar olarak karşımıza çıkar. ırkçılığın şiddetli bir şekilde ifade edildiği bir alan ise online medya ve sosyal medyadır. Özellikle Özil vakasında da gördüğümüz üzere Alman medyası bu konuda ikiye ayrılmıştır. Bunun yanı sıra futbolcuların sosyal medya hesapları ise ırkçılığa verdikleri tepkiler açısından önemli bir kaynak haline gelmiştir. Bu bağlamda Alman futbolu etrafında dönen ırkçılık söylemleri Alman medyası üzerinden ele alınacaktır.

Mesut Özil vakası futboldaki ırkçılık tartışmalarında entegrasyon sorunsalını eklediği için önemli bir referans noktasıdır. Özil'in ırkçılığa maruz kaldığını iddia ederek Alman milli takımından ayrılması ülkede tekrar entegrasyon ve ırkçılık konularını beraberinde getirmiştir. Burada öne çıkan önemli konu futbolun Almanya'nın özellikle 2000'li yıllardaki entegrasyon politikaları içerisinde aktif olarak rol oynamasıdır. Göçmen kökenli futbolcular multikültürel Almanya'nın yüzleri olarak lanse edilirken, Alman futbolunda yaşanan son dönem ırkçılık tartışmalarına baktığımızda bu durumun futbolcuların kendi kültürel farklılıklarını gösterdiklerinde değiştiğini ortaya çıkarır. Burada da şu araştırma soruları ortaya çıkmaktadır: Almanya'daki entegrasyon politikaları göçmen futbolcular kültürel farklılıklarını elimine ettiklerinde mi çalışır? Eğer öyle ise, bu politikalar neo-racism'i yansıtan bir asimilasyon yaklaşımı değil midir? Sadece meşhur olmuş futbolcular seslerini sosyal medya üzerinden etkili bir şekilde duyurabilirken diğer alt liglerde oynayan göçmen futbolcular ırkçılığa dair hangi söylemlerde bulunabiliyorlar? Onların fikirleri Alman futbolundaki ırkçılık söylemlerini değiştirebilir mi?

Bu çalışmada, Alman futbolundaki ırkçılık üzerine bir medya analizi yapılacaktır. Balibar'ın neo-racism kavramı çerçevesinde Alman futbol liglerinde yer alan göçmen futbolculara yönelik online medyada yer alan ırkçılık söylemleri analiz edilecektir. Bunun yanı sıra, içeriden bir bakış olarak Almanya'daki göçmen futbolcuların futboldaki ırkçılığa dair kendi açıklamaları da incelenecektir. Metodoloji olarak eleştirel söylem analizinden faydalanarak Alman futbolundaki ırkçılığın nasıl inşa edildiğinin ortaya çıkarılması ve araştırma sorularına cevap bulunması hedeflenmektedir.

Apak Kerem Altıntop,
İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Doktora Programı
Yasin Özbey,
İstanbul Üniversitesi Göç Çalışmaları Doktora Programı

AB-Türkiye Sınır Gerilimleriyle İlgili Youtube Yorumlarının Söylem Analizi: Euronews Örneği

Bu araştırmada, Mart 2020'de AB-Türkiye sınır gerilimleriyle ilgili Euronews ve Euronews Türkçe Youtube kanallarında yer alan video yorumlarındaki mülteci karşıtı söylemler analiz edilmektedir. Türkiye, Suriye'nin kuzeyinden gelebilecek muhtemel göç olasılığının ardından AB sınırını açmıştır. Türkiye'nin kararı Türkiye ile AB arasındaki yeni gerilimi tetiklemiştir.

Bu araştırmada AB resmi haber ajansı Euronews'in İngilizce ve Türkçe kanallarındaki Mart ayındaki AB-Türkiye sınır gerilimine dair en çok yorum alan videolar seçilmiştir. En çok yorum alan İngilizce video (V1) 15 Mayıs'ta, Türkçe video (V2) 16 Haziran'da yüklenmiştir. Bu tarihler itibarıyla "V1'deki yorum sayısı" (Y1) 2255 ve "V2'deki yorum sayısı" (Y2) 817'dir. Yorumlar MAXQDA.20 ile analiz edilmiştir.

Y1'de din, ulusal güvenlik ve mülteci / göçmen kavramı tartışması öne çıkarken, Y2'de mülteci gönderme isteği, mültecilere yüklenen olumsuz özellikler ve nefret söylemi ön plandadır. Sosyal refah ve günlük pratikler Y1 ve Y2'de yaygındır. Y1'de "din, ulusal güvenlik ve terörizm" ve "sosyal refah, istihdam ve kamu hizmetleri" kodları ağırlıklı olarak ilişkilirken, Y2'de "nefret söylemi ve mültecilere atfedilen özellikler" ve "günlük uygulamalar ve sosyal refah" kodları ilişkilidir. Sonuç olarak, Y1'de mülteciler çoğunlukla güvenlik ve/veya ekonomik yük bağlamında algılanırken, Y2'de sosyal refahtan yararlanan ancak devlete ve topluma katkıda bulunmayan kişiler olarak görülmektedirler. Y1 ve Y2 her ikisinde de mülteciler ekonomik bir yük ve istenmeyen aktörler olarak değerlendirilmektedir.

Aysima Çalışan,
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Uygulamalı Sosyal Araştırmalar Yüksek Lisans Programı

Ulusötesi Cenaze Hizmetleri: Almanya'daki Türkler Örneği

Her yıl anavatanından uzakta vefat eden Türklerin cenazeleri, belirli kuruluşlar aracılığıyla, Türkiye'ye gönderilmekte; burada ailelerinin ve din görevlilerinin katılımıyla kendi kültürel pratiklerine uygun olarak defin gerçekleştirilmektedir. Ancak, bu sene koronavirüs salgını kontrol altına almak için alınan önlemler kapsamında yürürlüğe giren uluslararası seyahat yasağı nedeniyle, ulusötesi cenaze hizmetleri olağandan farklı olarak verilmektedir. Türkiye ve Almanya gibi birçok ülke, hayatını kaybedenlerin cenaze işlemleri için cenaze törenine katılan kişi sayısını kısıtlamak, koruyucu kıyafetlerle defin işlemini gerçekleştirmek gibi yeni düzenlemeleri gündeme getirirken; bu düzenlemeler, yakınlarını kaybeden kişiler için, cenaze işlemlerinin uygun dini ritüellere göre yapılıp yapılmadığı, ölen kişinin hangi mezarlığa

defnedileceği gibi konular hakkında endişe duymalarına yol açtı. Dolayısıyla, ölen kişinin acısıyla baş etmek, ölüme ve cenaze ritüellerine anlam yüklemek farklı dinamikler etrafında yeniden şekillenmeye başladı.

Buradan hareketle, bu çalışmada, Almanya'da yaşayan Türklerin, ölüm olgusunu nasıl algılayıp ve anlamlandırdığını; ulusötesi cenaze törenlerini, salgından önce ve salgın sırasında, nasıl organize ettiklerini, finanse ettiklerini ve kurumsallaştırdıklarını ortaya çıkarmayı amaçladı. Nitel araştırma yöntemini benimseyerek yürüttüğüm bu çalışmada, ilk olarak bir cenaze firmasında görevli olan iki katılımcı ile yaptığım çevrimiçi mülakatlarda, ölümün gerçekleştiği andan itibaren, defin işlemi ve sonrasına kadar geçen sürecin nasıl yönetildiğini ve cenaze hizmetinin hangi kültürel pratikler etrafında nasıl gerçekleştirildiğini anlamaya çalıştım. Araştırmanın ikinci kısmında, Almanya'ya işçi göçü ile giden göçmen bir aile ve onların Almanya'da doğan ve aile kuran, Alman vatandaşı olan çocukları ile odak grup görüşmeleri gerçekleştirdim. Bu görüşmelerde, onları, sevdiklerine uygun bir cenaze töreni sunmaya teşvik eden motivasyonları; ölüm ve ulusötesi cenaze törenleri etrafında şekillenen sosyal dayanışma modelini; bireyin aidiyet duygusunun ve entegrasyon seviyesinin bu ritüellere etkisi olup olmadığını, anavatana geri dönüşü ölüm yoluyla mümkün kılmayı amaçlayıp amaçlamadıklarını analiz etmeye çalıştım.

Araştırmanın bulgularına göre, Türk ve İslam geleneklerine sıkıca bağlı ve entegrasyon sürecini tamamlayamayan, emekliliklerinden sonra döngüsel göçün bir parçası olan ailenin birinci kuşak fertleri, vefatları durumunda Türkiye'ye defnedilmek istediklerini; çünkü ölümün onlar için sılaya kesin dönüşün bir yolu olduğunu belirtmişlerdir. Bu ailenin ilk çocuğunun ve onun çekirdek ailesine bakıldığında, ailenin, çocuklarına Türkçeyi ve Türk kültürünün değerlerini öğretmekten kaçındığı; entegrasyon çizgisinden ziyade asimilasyon çizgisine daha yakın olduğu; vefat durumunda Almanya'ya defnedilmek istedikleri için anavatana geri dönüşün hiçbir şekilde mümkün olmadığı saptanmıştır. Ailenin ikinci çocuğu ve onun çekirdek ailesi, entegrasyonun tüm aşamalarını tamamlamış olsalar da, Gülen Hareketi ile yakınlıklarından dolayı Türk devleti ile aralarındaki ilişkinin yeniden yapılandırılması sonucu cenaze fonundan çıkmaları, Almanya'daki bir Müslüman mezarlığına defnedilmek istemeleri bireylerin ölüme ilişkin kararlarında birey-devlet ilişkisinin etkisi göstermektedir. Türk kimliklerini koruyarak Alman toplumsal yapısına entegre olan üçüncü çocuk ve ailesi için ise ölümün bir geri dönüş olarak yorumlanması entegrasyonun manevi anlamda halen sağlanamadığını göstermektedir.

Sonuç olarak, yapılan görüşmelerde ölüm olgusu ve ulusötesi cenaze törenleri hakkındaki tutumlarının farklı dinamikler etrafında geliştiği ortaya çıkmıştır. Bu tutum ve davranışlar, bireylerin göç deneyimlerine, entegrasyon seviyelerine, vatandaşlık durumlarına, geliştirdikleri aidiyete, devleti ile kurdukları ilişkilere ve kuşak farklılıklarına göre değişmektedir.

14.00-15.30

Panel 3.2: Göçün Farklı Biçimleri
Moderatör: Deniz Sert, Özyeğin Üniversitesi

Ömer Faruk Çingir,
Malaya Üniversitesi Güneydoğu Asya Çalışmaları Doktora Programı

Endonezyalı ve Filipinli Düzensiz Göçmenlerin Malezya'daki Durumu ve Karşı Karşıya Kaldıkları Sorunlar

Bu çalışma Malezya'daki özellikle Sabah eyaletindeki Endonezyalı ve Filipinli Düzensiz göçmenlerin temel insan haklarına erişimleri ve karşı karşıya kaldıkları problemler üzerine odaklanmaktadır. Araştırmacının Malaya Üniversitesi Güneydoğu Asya Çalışmaları doktora programındaki çalışması için sahada topladığı veriler temel alınarak hazırlanmıştır. Bu çalışmada ilk olarak Malezya'daki düzensiz göçmenler tarihi, sosyolojik, siyasi ve hukuki açıdan kısaca özetlenecek ardından Sabah eyaletindeki Endonezyalı ve Filipinli düzensiz göçmenler üzerine odaklanacaktır. Özellikle saha çalışmalarında Endonezyalı ve Filipinli düzensiz göçmenlerle birebir yapılan anketler, yarı-yapılandırılmış mülakatlar ve katılımcı gözlemler yoluyla elde edilen veriler incelenecektir. Göçmenlerin en sık karşılaştıkları zorluklar ve problemler, etik sorunlar, kültürel ve toplumsal dilemmalar tartışılacaktır. Bu çalışmanın son bölümünde ise göçmenlerin bu sorunlara nasıl çözümler ürettikleri üzerinde durulacaktır. Bu çalışma, özellikle göçmenler üzerine alan araştırması yapacak diğer araştırmacılara yardımcı olabilecek öneriler sunabilmeyi ve yeni tartışmalara zemin sağlayabilmeyi hedeflemektedir.

Özden Öz,
FAU Erlangen-Nürnberg Üniversitesi İnsan Hakları Yüksek Lisans Programı & İstanbul Bilgi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Programı

İnsan Hakları Bağlamında İklim Kaynaklı Göçler için Bölgesel Adaptasyon Stratejilerine Yönelik İhtiyaç: Yeni Zelanda-Pasifik Adaları Vakası*

*Çalışma yayın aşamasındadır.

Ezgi Özey,
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Göç Çalışmaları Doktora Programı
Selver Özözen Kahraman,
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Coğrafya Bölümü

Türkiye Üniversitelerinde Erasmus Hareketliliğinin Mekânsal ve Dönemsel Analizi

Erasmus programı, yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile uluslararası işbirliği yapmalarını teşvik etmeye yönelik bir Avrupa Birliği programıdır. Programın amaçları arasında, ortak ülkeler ve kurumlar arasındaki işbirliğini geliştirerek eğitim kalitesinin artırılması, yükseköğretimde Avrupa boyutunun ön plana çıkarılması ve kültürlerarası diyalogun sağlanması gibi temel amaçlar bulunmaktadır. Bu program kapsamında son yıllarda ülkemizde yükseköğretimin uluslararasılaşma sürecine yönelik önemli adımlar atılsa da, Türkiye'nin Erasmus programına dâhil olma süreci Avrupa Birliği ülkelerine göre daha sınırlı olmuştur. Aynı zamanda Türkiye'deki üniversitelerin bu hareketlilikten yararlanma durumlarında zamansal ve mekânsal bağlamda önemli farklılıklar söz konusudur. Türkiye'nin Batı ile entegrasyonunda kısa süreli eğitim hareketliliği oldukça önemlidir. Ancak ülkeler arasında yaşanan politik krizler (hükümetler arasındaki dönemsel ideolojik ayrılıklar, vize anlaşmalarının iptali, geçici ambargolar), salgın hastalıklar, dünyada göçmen karşıtı söylem ve politikaların artış göstermesi vb. gelişmeler eğitim hareketliliği üzerinde önemli engeller yaratmaktadır. Türkiye'nin sahip olduğu coğrafi konum itibarıyla siyasi krizlere duyarlı bir ülke olmasının eğitim hareketliliği üzerinde bazı olumsuzluklar yarattığı öngörülmektedir.

Nitekim bu araştırma problemlerinden yola çıkarak hazırlanan bu çalışmanın iki temel amacı bulunmaktadır: (i) ülkeler arasında gerçekleştirilen öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliğinin mekânsal ve dönemsel dağılım özelliklerinin belirlenmesi, (ii) Türkiye üniversitelerinde Erasmus programının lisansüstü eğitim sürecinden başlayarak akademisyenliğe kadar olan süreçte ekonomik, kültürel ve akademik boyutlarıyla araştırılmasıdır. Tez çalışması kapsamında hazırlanan bu bildiri ile metodolojik ve teorik açıdan tezin tartışılması ve yapılacak geri bildirimlerle bu alanda üretilen bilgiye katkı sunulması da amaçlanmaktadır.

Bu çerçevede, üniversiteler arasında imzalanan Erasmus anlaşmalarında etkili olan faktörlerin ve programdan yararlanılma durumunun üniversitelerin niteliklerine ve yer aldıkları bölgelere göre değişiklik göstermesi sebebiyle Türkiye'deki tüm üniversiteler (129'u devlet, 74'ü vakıf üniversitesi, 4'ü vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplamda 207 üniversite) araştırma evrenine dâhil edilmiştir.

Araştırmada ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşların 2004-2018 yıllarına ait Erasmus programı kayıt ve istatistiklerinden oluşan ikincil veri kaynakları kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler ise; Erasmus hareketlilik göstergeleri açısından üye ülkeler arasındaki benzerlikleri ortaya koyarak ülke kümelerinin belirlenmesi ve bu hareketlilik sürecinde Türkiye'nin mevcut konumunun saptanabilmesi amacıyla Kümeleme Analizi ile değerlendirilmektedir. Kümeleme analizi, bir araştırmada incelenen birimleri aralarındaki benzerliklerine göre belirli gruplar içinde toplayarak sınıflandırma yapmayı, birimlerin ortak

özelliklerini ortaya koymayı ve bu sınıflar ile ilgili genel tanımlar yapmayı sağlayan bir yöntemdir (Kaufman ve Rousseu, 1990). Erasmus programına üye ülkelerin 2018 yılı Erasmus hareketlilik göstergeleri bağlamında küme içi/kümeler arası, AB üye/aday ülkeler, merkez/çevre/yarı çevre ülkeler, öğrenci ve öğretim elemanı kabul eden/gönderen ülke gibi değişkenler kümeleme analizinde esas aldığımız kriterlerdir.

Türkiye üniversitelerinde Erasmus programının hareketlilik ve akademik kariyer süreçleri kapsamında incelendiği bu çalışmada öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliğinin mekânsal, zamansal dağılımları ve bölgesel kümelenmeler belirlenerek ülkeler arasındaki Erasmus ilişki ağları ortaya konulmuştur. Çalışmanın sonuçlarına göre, Erasmus programı kapsamında en fazla öğrenci gönderen ülkelerin sırasıyla Fransa, Almanya, İspanya, İtalya; en fazla öğrenci kabul eden ülkelerin ise İspanya, Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya gibi ülkeler olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'nin öğrenci gönderdiği ve kabul ettiği ülkelere bakıldığında ise mekânsal bir kümelenme söz konusudur. Son yıllarda özellikle Polonya, Almanya, İtalya, Romanya gibi ülkelerin söz konusu hareketlilikte öne çıktığı da görülmektedir.

4. OTURUM

(Oturdaki iki panel eş zamanlıdır)

15.45-17.15

Panel 4.1: Göçün Hukuki Boyutları

Moderatör: Neva Övünç Öztürk, Ankara Üniversitesi

Gamze Ovacık,

Bilkent Üniversitesi Kamu Hukuku Doktora Programı

Türkiye’de Mültecilerin Güvenlik Algısı: Hukuki Boyutun Etkisi

Sınır dışı işlemlerinin, insan haklarına aykırı oldukları iddiasıyla sıklıkla Anayasa Mahkemesine bireysel başvurulara konu olduğu bilinmektedir. Bu konudaki yerel hukuki çerçeveyi kuran 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun yabancıların sınır dışı edilmesine ilişkin hükümlerinde, 2016 yılında bir takım değişiklikler yapılmıştır. Bunlardan bir tanesi de, terörizm ve kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu sağlığıyla bağlantılı sebeplerle verilen sınır dışı etme kararlarına yargısal itirazın, bu kararların uygulanmasını durdurmayacağı yönündeki değişikliktir. Bu değişiklikle beraber, Anayasa Mahkemesinin sınır dışı işlemleriyle ilgili başvurularda tedbir taleplerine ilişkin içtihadında önemli değişiklikler olmuş, sonunda da Haziran 2018’de bu başvurularla ilgili pilot karar usulü başlatılmasına karar verilmiştir. Pilot karar usulü, yapısal bir sorundan kaynaklanan başvuruların tek tek incelenmesi yerine,

idarenin uygulamasına ışık tutmak üzere ilkelerin ortaya konduğu tek bir kararın verilmesi; sorunun düzelmemesi halinde ise başvuruların toplu olarak karara bağlanmasını mümkün kılan bir yargılama usulüdür. Anayasa Mahkemesi tarafından bu usulün ilk kez uygulanması ve aynı konuda yapılan bine yakın bireysel başvurunun neredeyse tamamında tedbir talebinin kabul edilmiş olması, konunun önemini ortaya koymaktadır. Mayıs 2019'da pilot kararın etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine hükmetmesi üzerine sınır dışına itirazın otomatik askıya alıcı etkisi tekrar mevzuat kapsamına alınmıştır. Böylece bu alanda yargısal gelişmelerin, mevzuatı şekillendirdiği bir örnek oluşmuştur. Önerilen tebliğ önemli mevzuat ve içtihat değişikliklerinin yaşandığı bu hukuki süreci ve Türk göç ve iltica sistemine olan kritik etkilerini analiz edecektir. Burada ele alınacak meselelerin bir kısmı iltica yani uluslararası koruma rejimi kapsamındaki kişilere, yani geniş anlamıyla mültecilere, özgü olmamakla beraber, koruma ihtiyaçları göz önüne alındığında, insan hakları ihlaline en açık kesim olarak uluslararası koruma başvurusu ve statüsü sahibi kişiler görülebilmektedir. Dolayısıyla, bu meselelerin uluslararası koruma rejimiyle bağlantısının açıklanması olası insan hakları ihlallerine dikkat çekmek bakımından önemlidir. Bu bağlamda, otomatik askıya alıcı etkiyi kaldıran sınır dışı sebeplerinin keyfi uygulanış biçimi, daha önce mültecilerin sınır dışı edilmesi çok daha güçken bunun kolaylaşmış olması ve otomatik askıya alıcı etkinin uygulanmadığı dönemde sınır dışı işlemlerinin geri gönderme yasağına aykırı şekilde gerçekleşmiş olması riski; Türkiye'deki mülteci korumasının etkilendiği noktalar. Ayrıca, hukuki boyutun ötesinde, yaşanan gelişmelerin mültecilerin Türkiye'deki güvenlik algılarını nasıl etkilediği de inter-disipliner bir yaklaşımla ele alınacaktır. Buna göre, özellikle otomatik askıya alıcı etkinin varlığı mültecilerin sınır dışından kaçmak isteğiyle, çareyi düzensiz konuma geçmekte aramalarını engellemektedir. Bunun yanında, kendilerini mahkeme önünde dinletebilme imkanına sahip olduklarından dolayı, durumlarına ve ihtiyaçlarına uygun bir statü alabilmeleri sağlanmaktadır. Son olarak da otomatik askıya alma etkisi genel olarak hukuk sistemine güveni arttırdığından, mültecilerin ev sahip topluma sosyal uyumlarını güçlendirdiğini söylemek mümkündür. Sonuç olarak bu tebliğ, Türkiye'de sınır dışı rejimiyle ilgili yaşanan hukuki gelişmeleri, bunların ülkedeki mülteci korumasına etkilerini ve mültecilerin güvenlik algısı bağlamında sosyal boyutu incelemeyi hedeflemektedir.

Rıdvan Akın,

İstanbul Üniversitesi Kamu Hukuku Doktora Programı & Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

İdari Yargı Kararları Işığında Uluslararası Koruma Başvurusunun Geri Çekilmesi veya Geri Çekilmiş Sayılması

Sömürgecilik hareketlerinin yaygınlaşması, ulus devleti anlayışının modern dünyada egemen olmaya başlaması ve dünya savaşlarının patlak vermesi sonucunda büyük ve küresel çapta uluslararası göçler artmaya başlamıştır. Küresel çapta bu hareketlilik çeşitli sebeplere dayanarak kişinin menşei ülkesinden başka bir ülkeye olmuştur. İnsanların bu şekilde yer değiştirmesi gittikleri ülkede statü arayışına sebebiyet vermiştir. Bu statü arayışı 1951 Cenevre Sözleşmesi, 1967 New York Protokolü, 2001 Geçici Koruma Yönergesi, diğer uluslararası

sözleşmeler ve bölgesel sözleşmeler ile giderilmeye çalışılmıştır. Türk Hukukunda ise bu arayış nihai olarak 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile belirginliğe kavuşturulmuştur. 6458 sayılı kanun, koruma statüleri bağlamında ikili bir ayrıma gitmiştir. Bu ayrım Uluslararası Koruma ve Geçici Koruma Statüleri olarak şekillenmiştir. Uluslararası Korumanın 6458 sayılı kanunda açıkça bir tanımı yapılmamıştır. Bunun yerine statülerin sayma yoluyla belirlenmesi tercih edilmiştir. Bu statüler, 6458 sayılı kanunun tanımlar başlığının 3/1-r maddesinde; “mülteci”, “şartlı mülteci” ve “ikincil koruma” statüleri olarak ifade edilmiştir. Bu bağlamda çalışmamızın ilk bölümünde; uluslararası korumanın tanımı, mahiyeti ve hukuki niteliğinden bahsedilip Türk Hukukunda belirtilen uluslararası koruma türleri anlatılacaktır. İkinci kısımda ise; statü arayışına girip uluslararası koruma başvurusunda bulunan sığınmacının bu başvurusunun geri çekildiği veya geri çekilmiş sayıldığı durumlar ele alınacaktır. 6458 sayılı kanunun 77. maddesinde bu durumlar şu şekilde tahdidi olarak sayılmıştır: Başvuru sahibinin; a) Başvurusunu geri çektiğini yazılı olarak beyan etmesi, b) Mazeretsiz olarak mülakata üç defa üst üste gelmemesi, c) İdari gözetim altında bulunduğu yerden kaçması, ç) Mazeretsiz olarak; bildirim yükümlülüğünü üç defa üst üste yerine getirmemesi, belirlenen ikamet yerine gitmemesi veya ikamet yerini izinsiz terk etmesi, d) Kişisel verilerinin alınmasına karşı çıkması, e) Kayıt ve mülakattaki yükümlülüklerine uymaması, hâllerinde başvurusu geri çekilmiş kabul edilerek değerlendirme durdurulur. İlgili kanunun 77. maddesinde belirtilen bu hallerin idari yargı kararlarında ne şekilde ele alındığı, hangi kriterler getirilmeye çalışıldığı hususları kararlar üzerinden değerlendirilecek ve buna ilişkin sonuçlar ortaya konmaya çalışılacaktır.

Tuana Bildircin,

Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Programı

Queer Sığınmacıların Kabulünde Avrupa-merkezcilik

Her sene birçok Queer, Avrupa Birliği içerisinde sığınmacı statüsüne başvuruyor. Bu süreçte AB ülkeleri tarafından birçok regülasyon uygulanmaya çalışılsa da ortak bir politika bulunmamakta. Aynı zamanda göçmen ve mülteci karşıtı görüşlerin hızla popülerleştiği ve sağ popülizmin yükselmesiyle bu durum farklı bir hal almıştır. Bir yandan mülteci karşıtlığı bir yandan insan hak ve özgürlüklerinin merkezi olma çabasıyla AB liderleri farklı stratejilere yönelir. Bu bağlamda Almanya ve Hollanda örneği önemli bir rol oynar. LGBTQI+ haklarının en ileride olduğu bu iki ülke konu sığınmacılara geldiğinde nasıl davranmaktadır? Aynı zamanda kendi kavramsallaştırmalarının dışına çıkan bireylerin sığınmacı statüsünde bu kavramlar nasıl bir etkisi vardır?

Özellikle mülteci krizini ‘kriz’ yapan nedenlerden yola çıkarak aslında bunun nasıl ifade edildiği büyük bir önem taşır. Bu sözde krizin arkasında medyanın ve politikacıların rolü yadsınamaz. Aynı zamanda mültecilerin nasıl ötekileştirildiği de bu araştırmanın konusudur. Bunların hepsi birlikte düşünüldüğünde ‘Müslüman’ ülkelerden gelen Queer sığınmacıların değerlendirilme süreçlerini daha iyi anlamak mümkündür.

Bu konuyu açmak gerekirse, bir yandan Doğu'yu barbar ve medeniyetsiz olarak gören öte yandan da LGBTQI+ bireylerin kendi koyduğu kavramlardan dışarı çıkmasını kabul etmeyen bir Batı var. Bu ikisi birleştiğinde de karşımıza son derece Avrupamerkezci ve Oryantalizmle iç içe bir sığınma kabul süreci çıkıyor. Her ne kadar bu ülkeler (Almanya ve Hollanda özelinde bakıldığında) ilerici bir rol üstlenmiş olsa da bunun evrensel olarak kapsayıcılığı bulunmamaktadır. Aynı zamanda genel hak ve özgürlükler bağlamında sınıfsal ve ırksal ayrımcılıktan tamamen arınılmıştır denemez. Bu araştırmanın konusu da bu ikilikli durumu ortaya çıkarmaktır. Aslında sığınma sürecinde formel bir kriter olmayan 'yeterince Batılı olma' kriteri Queer sığınmacıların önüne gelmektedir. Birçok durumda da yeterince 'gey' veya 'lezbiyen' bulunmayan bu sığınmacılar geldikleri ülkelerde tehlike durumuna terk edilmektedir.

Bu dilin yeniden üretilmesi ve LGBTQI+ bireylerin mağdur edilmesi Jaspier Puar'ın (2007) homonationalism kavramıyla örtüşür. Bu kavram ülkelerin özellikle 'Müslüman' bir ülkeden gelen Queer bireyler için açıklayıcı ve analitik bir araçtır. Batı'nın kendini Doğu'nun kurtarıcısı olarak görmesi elbette tarihten ve Doğu-Batı kavramlarının doğuşundan beri bilinen bir fenomendir. Fakat burada bu ülkelerin farklı pozisyonu bunu aslında pek de tercih edilmeyen bir konu üzerinde yapmalarındır. Yani yine Puar'dan (2017) yola çıkarak bu ülkelerin Doğu-Batı ayrımını çizmede cinsel yöneliminden dolayı sığınmacı pozisyonunda olan insanları kullanması ve bir kontrast ile 'ilericiliğini' kanıtlamaya çalışması ilginçtir.

Bu bağlamda dünden bugüne Queer bireylere alışıldık dışı sığınmacı prosedürlerinin uygulanması araştırılacak ve örneklendirilecektir. Çok kapsamlı olan Tschalaer'in (2019) çalışmasına ek olarak bu çalışma genel pratikler üzerine Hollanda ve Almanya'ya odaklanacak ve bu sorun Avrupa Birliği'nin değişen sığınmacı politikaları üzerinden değerlendirilecektir. Kısacası bu makalenin konusu Avrupamerkezçiliğin Queer sığınmacılar üzerinden yeniden üretilmesini konu alır.

Panel 4.2: Göçün Kültür ve Sanat Alanında Temsili
Moderatör: Deniz Güneş Yardımcı, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Onur Aytaç,
Mersin Üniversitesi Radyo, TV ve Sinema Doktora Programı
Burçak Görel,
Mersin Üniversitesi Gazetecilik Yüksek Lisans Programı

Sinemada Göçmen Çocuk ve Kadın Temsilleri: Kefernahum ve Misafir

Sinema alanının odağında yer alan film çalışmaları, temsil üzerine gerçekleştirilen incelemeler neticesinde farklı disiplinler bağlamında araştırmalara olanak sağlayan bir zemin sunmaktadır. Göç çalışmalarının da disiplinler-arası bir biçimde ele alınması gerektiği düşünüldüğünde filmlerdeki göçmen temsillerine ilişkin yapılacak bir çalışmanın bu ihtiyacı karşılayabileceği düşünülmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen araştırmaların kapsamı göz önüne alındığında karşılaştırmalı bir perspektif ile konuya yaklaşmanın problemi farklı yönleriyle ortaya koyabilmek açısından elverişli bir alan açacağı öngörülmektedir.

Bu amaçla gerçekleştirilen çalışmanın evrenine iki film dâhil edilmiştir. Bunlardan ilki Lübnan-Fransa ortak yapımı olan Kefernahum (Nadine Labaki, 2018) iken diğeri Türkiye yapımı Misafir (Andaç Haznedaroğlu, 2017) filmidir. Her iki film de göç olgusunu çocuklar ile kadınların perspektifinden ele almaktadır. Göç konusunda kırılgan ve/veya dezavantajlı grup olarak değerlendirilebilecek bu grubun ana karakterler olarak yer aldığı filmler, temsil bağlamında ele alınacaktır. Misafir filmi, Avrupa'ya geçmek isteyenlerin Türkiye'de yaşadıklarını mercek altına alırken Kefernahum'da da Türkiye'nin adı transit ülke olarak geçmektedir. Bu ortaklık üzerinden de Avrupa ülkelerine gitmek isteyen göçmenlerin uğrak noktası olan Türkiye'nin konumu vurgulanabilecektir.

Her iki filmde de çocuk karakterler ile kadın karakterlerin yollarının kesiştiği görülmektedir. Bu karşılıklı yardımlaşma hali, buldukları ülkede azınlık olan göçmenlerin birbirine tutunma ihtiyacını düşündürmektedir. İki filmin içinde buldukları mekân olarak coğrafyalarının farklı ancak varmak istedikleri mekân bakımından hedeflerinin aynı olması mukayese imkânını genişleten bir başka unsurdur. Ayrıca araştırma kapsamında seçilen filmlerin yakın tarihli olması da göç meselesinin güncelliğini korumasına paralellik arz etmektedir.

Göçmen temsilleri ekseninde ele alınacak bu filmlerde temsillerin biçimlerine ilişkin incelemeler gerçekleştirilecektir. İki filmde de ötekileştirilen kimlikler olarak öne çıkan göçmenlerin Misafir'de daha edilgen bir biçimde resmedildiği söylenebilir. Her ne kadar iki filmde de gerçeğin yakıcılığını iletme amacıyla dramatisasyon mevcut olsa da Misafir'in ajitatif sahnelere daha fazla başvurduğu belirtilebilir. Kefernahum filmi ise ana karakter olan Zain'i

görece daha etkin bir özne olarak konumlandığından bu durumdan kaçınabilmiştir. Bu bağlamda iki örnek arasında bir ayrışma söz konusudur.

İnşacı temsil kuramından yararlanarak yapılan nitel film analizi kapsamında mekânların da önemli bir yeri vardır. Filmlerde göçmenlerin deneyimlediği mekânlara bakıldığında geçiciliğin ve hareketsizliğin ön planda olduğu görülmektedir. Şehrin gettoları olarak tarif edilebilecek varoşlar, bu sabitliğin ana kurgulayıcısı olarak öne çıkmaktadır. Buradan hareketle Marc Augé'nin "yok-yer" kavramının da çalışma kapsamında önemli bir yeri olduğunu belirtmek gerekir. Çünkü göçmenleri dışlayan pratikler, onları "yok-yer"lere mahkûm etmekte ve çıkışsız bir sıkışmışlığa sürüklemektedir.

Filmler, göçmenleri sömürüye açık hale getiren iktidar ağlarını mikro-yapılar üzerinden sorunsallaştırarak sunmaktadır. Bu iktidar ilişkileri aynı zamanda insan kaçakçılarını da var etmektedir. Filmlerde kaçakçılık yapan karakterin de yer alması göç konusunu farklı katmanlarıyla beraber aktarabilme çabasının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Bu çalışma da filmler aracılığıyla göç olgusunun farklı boyutlarına değinmeyi hedeflemektedir. Bu hedef doğrultusunda göçmenlerin sinemada temsil edilme biçimleri üzerinden verimli bir tartışma alanının doğması amaçlanmaktadır.

Gökçe Büyükmete,

Dokuz Eylül Üniversitesi Müzecilik Yüksek Lisans Programı

Müzelerde Göç ve Göçmenliğin Temsili: Almanya, İngiltere ve Türkiye'deki Örneklerin İncelenmesi

Kapsayıcı ve çok sesli alanlar olma işlevlerini üstlenen müzeler, göç olgusunun neden olduğu toplumsal ve kültürel değişimlerin konu edildiği alanlardır. Göç çalışmaları genellikle siyaset, sosyoloji, psikoloji alanları üzerinde yoğunlaşmış, kültürel alanlarda yapılan göç çalışmaları geri planda kalmıştır. Müzeler, göç kaynaklı yaşanan değişim ve sorunların insani yönden incelendiği, politik çıkar çatışmalarından uzak, katılımcı ve empati odaklı olması gereken kamusal alanlar olduğu için, yaşanan sorunların konuşulması ve çözümler üretilebilmesi müzelerde daha kolay olacaktır. Bu sunuşta, Almanya ve İngiltere'deki müzelerde uygulanan Multaka projesi ve Londra Göç Müzesi'ndeki örnekler incelenerek, müzelerin sağladığı demokratik ortamın, göçmenlerin kendilerini görünür kılma, ifade etme ve hikâyelerini paylaşmalarına olan katkıları tartışılacaktır. Buca Göç ve Mübadele Anı Evi ile Selçuk Kent Belleği Merkezi'nde yapılan uygulamaların yeterlilikleri ve potansiyelleri tartışılarak, müzelerde göçmenlerin ifade alanı bulabilecekleri uygulamalar üzerine önerilerde bulunulacaktır.

Tuğçe Erdoğan,
Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Doktora Programı

Türkiye’deki Suriyeli Göçmenler Bağlamında Kültürlerarası Müziğe Dayalı Diyalog ve Göçmenin Refahı*

*Çalışma yayın aşamasındadır.

KAPANIŞ

17.20-18.00

***Moderatör: Pınar Uyan Semerci, İstanbul Bilgi Üniversitesi
Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi***